

**«Сорочку матери
вишила мені...»**

2023

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування

«Сорочку мати вишила мені...»

Бібліографічний список

Київ - 2023

«Сорочку мати вишила мені...»: бібліогр. список / упоряд. С. Денисова ; літ. ред. В. Білозір, бібліогр.-ред. Ж. Копитко ; відповід. за вип. О. Дудок ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва, Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування. – Київ, 2023. – 17 с.

Бібліографічний список складено до Всесвітнього дня вишиванки. Він містить літературу про історію виникнення вишиванки, дослідження, значення символів в українській вишиванці, різноманітні техніки шиття, альбоми зі зразками вишивок різних регіонів, а також про те, як своїми руками створити справжній вишитий оберіг.

Для складення списку використано літературу з електронних каталогів Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки, Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого, Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського та пошукової системи Google Академія. До списку увійшли книги, збірники матеріалів наукових конференцій, статті з них та періодичних видань.

Матеріал розміщено в хронологічному порядку.

Список адресовано всім, кому цікава історія та культура нашого народу.

Всі фото для бібліографічного списку взяті з відкритих джерел мережі «Інтернет»

Упорядник: Денисова С.

Літературний редактор: Білозір В.

Редактор-бібліограф: Копитко Ж.

Відповідальна за випуск: Дудок О.

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування

Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки,

вул. О. Кониського, 83-85

телефон: (044) 486-01-46, (068) 139-31-41

e-mail: 4bibliograf4@gmail.com

© Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва

У культурі будь-якого народу є речі, які яскраво відображають його особливу національну традицію. Вишиванка – яскравий приклад і підтвердження цього. Для українців це не просто одяг, а символ, який несе в собі духовне багатство, мудрість і традиційний зв'язок поколінь. Вишиванка вважається оберегом від усього лихого, є символом краси та міцного здоров'я, а також щасливої долі, символізує родинну пам'ять, вірність та любов у сім'ї.

Українська вишита сорочка є яскравим та самобутнім явищем культури, яке розвивалось протягом багатьох століть. Сорочку берегли як зіницю ока, адже це була не просто річ, а для когось навіть магічним та містичним предметом, який оберігав людину від біди та негараздів. Недарма із сорочками пов'язана велика кількість різноманітних прикмет. Вишиванка в житті кожного українця з'являлася з раннього дитинства. Для немовляти першу сорочечку шили з тканини, якою хрещені батьки обвівали свічки під час обряду хрещення, вишивали її мама або бабуся, і вона вважалася справжнім оберегом. Надалі сорочка супроводжувала людину протягом всього життєвого шляху. Вона була невід'ємною частиною традиційної обрядовості. Наречена, напередодні весілля, дарувала українські вишиті сорочки нареченому та його батькам. Весільні сорочки надягали лише раз в житті, потім їх берегли до самої смерті. Існувала велика кількість прикмет стосовно їх вишивання. Важливою прикметою був орнамент та візерунок української вишиванки. Вважалося, що його ні в якому разі не можна повторювати, оскільки людина може перейняти чужу долю.

Найдавнішою є вишивка білим по білому. Маки вишивали на сорочці для захисту від зла, адже ця квітка символізує продовження роду. Калину можна було побачити на вишиванках у заміжніх жінок, бо це символ материнства і безсмертя роду. Сорочки з візерунком хмелю носили неодружені хлопці, адже це символ буйства, любові і молодості. Виноград на білій сорочці символізував радість і благополуччя сімейного життя, а дубове листя – чоловічу енергію, силу, міць і витривалість. Також і кольори на вишиванці мають своє значення. Білий символізує чистоту й початок чогось нового, чорний – колір предків, закінчення життя, пам'яті про загиблих родичів. Відтінки від коричневого до піщаного символізують землю, а червоний колір – вогонь, активність, кохання. Жовтий є символом зрілості, врожаю. Зелений – це ознака життя, а фіолетовий – духовності.

Кожен регіон України може похвалитися своїми унікальними вишиванками, які відрізняються фасонами, способом вишивання, орнаментом, візерунками і гамою кольорів.

З плином часу зміст символів на українських вишитих сорочках втрачався, але традиції їх використання не зникали. Кілька століть тому козаки, ідучи в бій, неодмінно одягали вишиту сорочку, яка була їхнім своєрідним оберегом. Носили її під своїм одностроєм і вояки доби визвольних змагань – січові стрільці та українські повстанці. Сучасні українські захисники на Сході України у своїх рюкзаках також тримають вишиті сорочки-обереги, як символ незламності, свободи і патріотизму.

Сьогодні звичайні українці носять вишиванку не тільки на національні свята, а й кожен день. Вишиванка стає символом становлення нації, одягом патріотів.

Тож не дивно, що існує свято, присвячене їй.

Засновниця Дня вишиванки Леся Воронюк

Щороку у третій четвер травня відзначається Всесвітній день вишиванки. Це свято зародилось у 2006 р. як студентський флешмоб у Чернівецькому національному університеті. Ідею акції день вишиванки пропонувала студентка факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича Леся Воронюк. А поштовхом до реалізації ідеї та святкування стала вишиванка її друга Ігоря Житарюка, яку він регулярно надягав на пари, як і багато інших студентів. Того року у вишиванки вдяглися кілька студентів та викладачів.

З кожним роком кількість учасників акції більшала в рази. З 2014 р. свято набуло всесвітнього масштабу, у ньому почала брати участь українська діаспора США, Канаді, Німеччині, Італії, Франції, Португалії, Румунії, і навіть в Росії, попри анексію Криму та розв'язану Кремлем агресію на Донбасі, а також прихильники України. Наразі до Дня вишиванки щороку долучається понад 60-ти країн.

День вишиванки в Києві

Метою Дня вишиванки є популяризація вишитого етнічного одягу та вшанування українських традицій. Цього дня прийнято вдягати національне вбрання, куди б не довелося йти: на роботу, на зустріч із друзями, загалом куди завгодно.

Вишиванка сприяє єдності та культурному відродженню всього багатонаціонального українського народу.

1.

Вишиванка – національний оберіг єднання українців, символ нескореності і волі : зб. матеріалів Міжнар. біенале, присвяченого всесвітньому Дню вишиванки, м. Чернівці, 19 трав. 2022 р. / наук. ред. С. З. Романюк ; Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, Каф. педагогіки та методики початкової освіти. – Чернівці, 2022. – 123 с.

До збірника включено наукові доповіді та повідомлення учасників Міжнародного біенале, присвяченого Всесвітньому дню вишиванки, в яких висвітлено проблему національної ідентичності українців, розкрито педагогічний потенціал вишиванки в епоху сучасних суспільних трансформацій, її місце у світовій культурі, місію і роль в умовах російської війни проти незалежної Української держави.

2.

Федченко А. Сорочка Франка з альбому Пчілки : код нації. Як переселенка з Донецька відтворює одяг видатних українців / Анастасія Федченко // Урядовий кур'єр. – 2021. – 20 трав. (№ 95). – С. 3 : фото.

Стаття присвячена Всесвітньому дню вишиванки. В статті йдеться про переселенку з Донецька Тетяну Зез, яка відтворює вишиті сорочки Лесі Українки, Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Старицького та інших відомих представників української інтелігенції, орнаменти вона бере із книжки О. Пчілки «Український народний орнамент».

3.

Чумарна М. На полотні вічності : таємниці вишивки і вишивання / Марія Чумарна. – Тернопіль : Богдан, 2021. – 142 с. : іл. – Бібліогр.: с. 141.

Ця книжка розкриває перед читачем потаємні «ключі» до розуміння древнього тайнопису наших предків: вишивки, орнаментального мистецтва кераміки, писанки і настінного розпису. Авторка показує світ народної культури як оберегову систему для душі і тіла, як «книгу родоводу», записану на нетлінному «полотні» родової та генетичної пам'яті.

4.

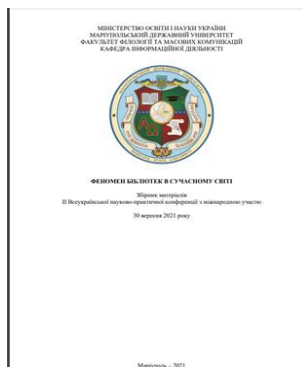

Бебешко Л. Вишивальні традиції України : білі та писані сорочки / Лідія Бебешко ; гол. ред. С. І. Мозгова ; відп. за вип. О. М. Шелест. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2021. – 158,[1] с.

Візитівкою цього видання є чарівні білі та чорні писані сорочки з різних регіонів України, цікаві й самобутні за типами кроїв, колористикою вишивки, її компонованням і технологіями виконання. «Відкрите віконце», «зоряний хрест», «кривулька», «хвилька», «косі хрести», «водяний ключ» («гесик»), «колодки», «баранячі роги», «зіркові квіти» і «дволисники», «різкаті трикутнички» – відтворюйте краці взірці орнаментів вишиваних шедеврів з музейних і приватних колекцій. У виданні подано інформацію про типи крою, види композицій, орнаментів та

мотивів вишивки білих сорочок і художньо-технологічні особливості чорних писаних вишиванок. Представлено двадцять п'ять моделей сорочок з білою вишивкою і двадцять видів чорних писаних вишиванок. Кожна схема вишивки супроводжується переліком використаних швів. Книжка стане в пригоді початківцям і досвідченим майстриням.

5.

Лютікова К. Ю. Вишиванка як культурний код // **Феномен бібліотек в сучасному світі : зб. мат. II Всеукраїнської наук.- практик. конф. з міжнар. участю, м. Маріуполь, 30 верес. 2021 р. / Маріуполь. держ. ун-т ; ред. О. В. Булатова, С. В. Безчотнікова; упоряд.: В. О. Кудлай, С. Є. Орехова, І. О. Петрова, О. Е. Політевич, О. А. Сивак. – Маріуполь : МДУ, 2021 . – С. 85-85.**

6.

Вишивка в одязі видатних українців : [набір листівок] / авт. проекту Тетяна Зез ; вступ. М. Олійник. – [Б.м.] : АДЕФ-Україна, 2020. – [16] арк. [40 с.] : іл., портр., фотоіл.

Які вишиті сорочки були у Тараса Шевченка, родини Косачів, Лесі Українки, Марії Заньковецької, Марка Кропивницького, Олени Скоропадської (найменшої доньки Гетьмана Павла Скоропадського і останньої з роду Скоропадських) та інших непересічних представників нашої культури – про це розповідає книжка-альбом листівок.

7.

Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки : зб. тез Всеукр. наук.-практик. онлайн-конф., 21 трав. 2020 р. / за наук. ред. Н. І. Богданець-Білоскаленко. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – 163 с.

До збірника увійшли тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» (21 травня 2020 р.), присвяченої Всесвітньому дню вишиванки. У роботах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами етнокультурного та освітньо-виховного потенціалу української вишиванки: традиційні техніки вишивки різних регіонів; культура носіння й дослідження вишиванки українською інтелігенцією кінця XIX – поч. XX ст.; формування національно-культурної ідентичності сучасної молоді; інтерпретація та використання символів вишиванки в шкільному освітньому процесі; потенціал української вишивки в системі інклюзивної освіти дітей із особливими потребами; вишиванка в культурі України та національних спільнот; досвід збереження українських традицій у діаспорі та багато інших питань.

8.

Хомярчук А. Вишивка як елемент національної культури у творчості Олени Пчілки / Алла Хомярчук // [Освіта та виховання в родині Косачів](#) : матеріали V Всеукр. Косачівських пед. читань, приурочених до 150-річчя Андроника Лазарчука, відомого українського художника і педагога-організатора художньої освіти на Волині та в Україні, і 150-річчя від дня народження Лесі Українки (26 черв. 2020 р., м. Луцьк) / упоряд.: П. С. Олешко, Н. М. Кот, А. М. Силук. – Луцьк: Волинський ІППО, 2020. – С. 63-66.

9.

Зайченко В. Вишивка Чернігівщини. – Київ : Родовід, 2019. – 208 с.

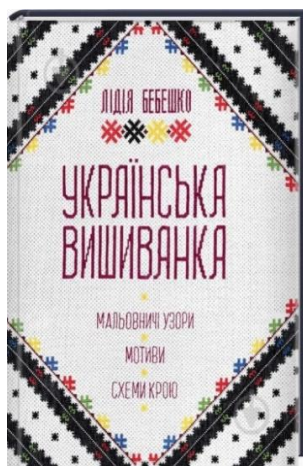
«Вишивка Чернігівщини» – це перша узагальнена праця, присвячена вишивці даного регіону. Вона створена на основі опрацювання колекції Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського, багаторічних польових досліджень автора й розповідає про сфери використання вишитих виробів, матеріали, технічні прийоми, орнаменти й композиції, притаманні цій галузі культури Чернігово-Сіверщини протягом XVII-XX ст., простежує її корені, які сягають часів Київської Русі та більш ранніх епох. Монографія ілюстрована творами з музейного зібрання та з архіву авторки.

10.

Наниашвили И. Полная энциклопедия вышивки : крест, гладь, блэкворк, гобелен, бисер, ленты / Ирина Наниашвили. – Харьков : Клуб Семейного Досуга, 2019. – 144 с. : ил.

Ця енциклопедія – безцінне джерело ідей для створення вишитих виробів. Ви легко освоїте такі види ручної вишивки, як вишивка по канві, блекворк, вишивка хрестоподібними швами, гобеленова вишивка і наскрізна рахункова, вишивка стрічками і золоте шиття.

11.

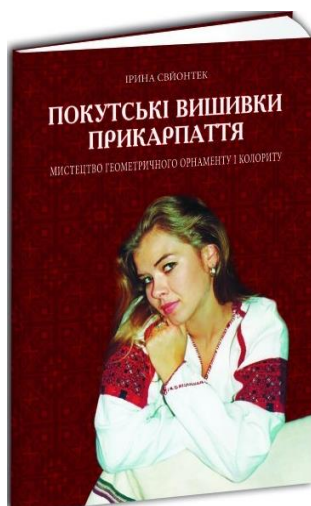
Бєбєшкo Л. Українська вишиванка. Мальовничі узори, мотиви, схеми крою : альбом-посібник / Лілія Бєбєшкo. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 128 с.

Вишиванка – перлина народної культури, візитівка українців та справжній код, що зберігає в собі традиції наших предків. Чудові орнаменти, старовинні та сучасні крої сорочок, гармонійне поєднання кольорів... Вишиванки – це краса українського традиційного одягу.

Композиції вишивки для чоловічих та жіночих сорочок створені на основі як старовинних колекційних взірців, так і сучасних тенденцій вишивання. У книзі є все, що необхідно для того, аби самотійно пошити та власними руками вишити красивий український одяг. Відкрийте для себе скарбницю українського вишивального мистецтва!

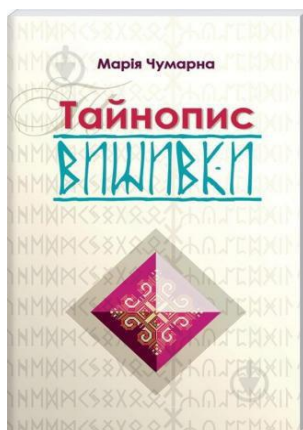
12.

Свйонтек І. Покутські вишивки Прикарпаття. Мистецтво геометричного орнаменту і колориту : [вишивки кін. ХІХ - першої половини ХХ ст.] / Ірина Свйонтек. – Львів : Априорі, 2018. – 89 с. : фотоіл. – (Серія «Вишивки Прикарпаття». Галичина Покуття: Івано-Франківщина; Ч. 1.: Узори вишивок Городенківського району; альбом 2). – Бібліогр.: с. 87-89.

Навчальний посібник «Покутські вишивки Прикарпаття. Мистецтво геометричного орнаменту і колориту» присвячений покутським візерункам вишивок у техніці хрестика кінця ХІХ ст. – першої половини ХХ ст. та їх побутуванню впродовж ХХ ст. і на початку ХХІ ст. У ньому розглядаються різні взори покутських народних вишивок чоловічих, жіночих сорочок і «заборів» переміток та їх місцеві назви. Посібник містить таблиці із розводами хрестикових узорів автентичних вишивок сорочок Городенківського району. Відтворені автором узори, у вигляді розводів (рисунків), подано на таблицях, а також відтворені узори, заповнені кольоровими нитками, авторські кольорові фотоілюстрації автентичних вишивок.

13.

Чумарна М. Тайнопис вишивки / Марія Чумарна ; керівник проєкту Юрій Николишин ; фото: М. І. Чумарної, В. Чипурко. – вид. 3-тє, доп. – Львів : Априорі, 2018. – 96,[1] с.

Марія Чумарна – поетеса, прозаїк, педагог, автор досліджень про символіку українських народних казок, календарно-обрядових пісень, дум, про потаємні коди української вишивки. «Тайнопис вишивки» – нова книжка, в якій автор розмірковує про взаємодію людини з Долею через свідоме входження у потік божественних енергій, що творять опікунче коло над земним життям людини. Для найширшого кола читачів.

14.

Українська вишивка : Північно-Західне Причорномор'я / упоряд. Л. Дем'янишина ; авт. тексту: О. Шевчук, Л. Бебешко, Т. Приходченко ; кер. проєкту: В. Вітос, В. Устянський. – Одеса : ТЕС, 2018. – 509,[2] с.

Кращі зразки стародавнього мистецтва вишивки Одещини презентує це дослідження.

15.

Буковинські жіночі сорочки : альбом / упоряд.: Тарас Лозинський, Людмила-Булгакова-Ситник. – Київ : Майстер книг, 2017. – 232 с.

В альбомі зібрано жіночі святкові сорочки кінця ХІХ – поч. ХХ ст. з Буковинського Придністров'я Заставнівського району Чернівецької області. Мета видання – ввести в науковий обіг зразки високого мистецького рівня, які можна побачити в музеях та приватних збірках.

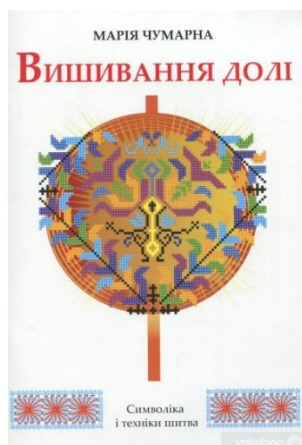
16.

Косміна О. Українське народне вбрання = Ukrainian folk costume = Украинская народная одежда / Оксана Юліївна Косміна ; гол. ред. Віргініус Строля ; відп. ред. Олена Кір'ятська. – Київ : Балтія Друк, 2017. – 62, [1] с. : кол. фот.

Видання знайомить читача з оригінальними зразками традиційного вбрання українців кінця XIX – поч. XX ст., що зберігаються в музеях Києва, Харкова, Львова, Чернігова, Вінниці, Запоріжжя, Переяслава і приватних колекціях. Альбом містить інформацію про регіональні особливості українських стройів, змінює сталі стереотипи, демонструючи український національний одяг в усьому його багатстві та розмаїтті.

17.

Чумарна М. Вишивання долі : символіка і техніка шитва / Марія Чумарна ; худож. оформл. Віри Чипурко ; кер. проекту Юрій Николишин. – Львів : Апріорі, 2017. – 87 с.

Ця книга – розвідка про потаємні коди української орнаментальної символіки, яка поглиблює тему космічного буття людини. Автор розкриває можливості впливу людини на долю, на здоров'я власного тіла, благополуччя сім'ї та роду через повернення до джерел духовного знання наших предків. Книжка приближена до потреб тих, хто практично займається відновленням зразків стародавньої вишивки, хто шукає нових «старих» ідей у творенні власного одягу, подано 56 видів техніки шитва та розкладки узорів, які підготувала і систематизувала майстер художньої вишивки Віра Чипурко. Книга рекомендована найширшому колу шанувальників українського народного мистецтва.

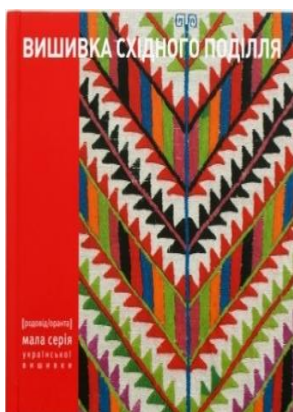
18.

Штельмах В. Хай міцніє нитка роду! / Валентина Штельмах ; відп. за вип. Олена Стрижак ; фото Галина Ліщук, Сергій Начвинов. – Київ : Мистецтво : Саміт-книга, 2017. – 75 с.

У книзі «Хай міцніє нитка роду» читач знайде відомості про сакральний зміст вишиваних знаків на українських рушниках і сорочках, ознайомиться з авторськими роботами Валентини Сергіївни. Книга розрахована на усіх, хто візьме в руки голочку і ниточку, щоб відновити й продовжити вишивальні традиції нашого народу.

19.

Причепій Т. Вишивка Східного Поділля : структура орнаменту та спроба інтерпретації образів : за матеріалами однієї етногр. зб. : [альбом] / Тетяна Причепій, Євген Причепій ; [фото: В. Куделя ; пер. англ.: Д. Дмитриків ; ред.: Н. Гончаренко]. – Київ : Родовід, 2016. – 341, [2] с. : кольор. іл. – Бібліогр. у тексті.

Книжка «Вишивка Східного Поділля» (з Малої серії української вишивки) представляє дослідження, присвячене усталеним орнаментам вишивки східно-подільського регіону. Йдеться про символіку її образів, географічний ареал і структуру орнаментів, що найбільш поширені та характерні для подільського рушника. Видання містить велику кількість деталізованих ілюстрацій вишитих подільських полотен першої половини і середини XX ст. і може зацікавити фахівців у сфері етнографії, дизайну та майстрів з текстилю.

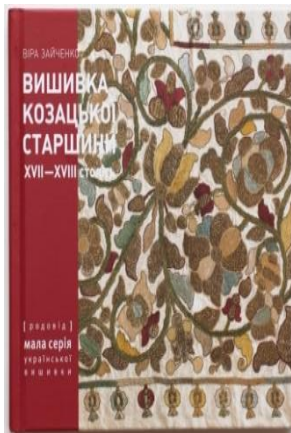
20.

Тихолоз Н. Вишиванка як маркер національної ідентичності в родині Івана Франка / Наталя Тихолоз // Дивослово. – 2016. – № 7- 8. – С. 56-62.

У статті розглянуто основні аспекти рецепції української вишивки і вишиванки в науковому та художньому доробку Івана Франка. Водночас авторка акцентує й на місці вишиванки в житті митця і його родини, доходючи висновку, що вишиваний одяг слугував для них маркером національної ідентичності й джерелом естетизму. Іван Франко, на думку дослідниці, гармонійно поєднав вишиванку з костюмом західного зразка.

21.

Зайченко В. Вишиванка козацької старшини XVII-VIII століть : з колекції Чернігів. іст. музею ім. В. В. Тарновського / Віра Зайченко ; [фото: В. Вермієнко, Є. Шпилевський]. – Київ : Родовід, 2015. – 107 с. : іл. – (Мала серія української вишивки).

Авторка у книзі подає велику збірку вишивок, які були популярні серед верхівки українського суспільства в XVII - XVIII ст., представляє дослідження різноманітних технічних прийомів вишивки, поширених в майстернях козацької старшини, їхнього походження та розвиток орнаментики. Кожний розділ супроводжується деталізованими ілюстраціями, які унаочнюють відповідні описи. Використані для дослідження зразки належать фондовій колекції Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського. Видання зацікавить фахівців-етнографів і майстрів з вишивки та текстилю.

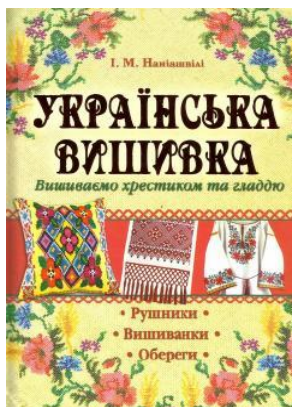
22.

Варивончик А. В. Традиційна народна вишиванка як складова українського одягу (XX ст.) : навч. посіб. для студентів ВНЗ / А. В. Варивончик ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Ін-т мистецтв. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 108 с. : іл.

У посібнику представлена ретроспектива традиційного українського одягу. Висвітлюються питання етнічної самобутності, історії, сьогодення і майбутнього українського костюма, складником якого є традиційна українська вишиванка. Кожен зразок вишиваного одягу дає уявлення про практичні навички, рівень майстерності, потреби і запити українського народу, є прикладом його неповторності у світовій культурі. Тому особливої актуальності в наш час набувають дослідження походження, історичного та мистецтвознавчого розвитку традиційної народної вишивки.

23.

Наніашвілі І. М. Українська вишиванка. Вишиваємо хрестиком та гладдю : рушники, вишиванки, обереги / Ірина Миколаївна Наніашвілі. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2012. – 190 с. : іл.

У книзі описані різноманітні техніки вишивання, матеріали, інструменти, види швів, символіка українського орнаменту та його регіональні особливості, схеми вишивки.

24.

Шудря Є. С. Оранта нашої світлиці : розвідки й нариси з народознавства / Євгенія Шудря. – Київ, 2011. – 488 с. : фот.

Дане видання становить найповніший вибір наукових праць вишивальниці й мистецтвознавця Євгенії Шудрі. Її книжку складають есеї про діяльність видатних організаторів народного промислу, розповіді про тих, хто голкою і ниткою плевав шедеври української вишивки, про дослідників національної орнаментики. Сюди увійшли три зошити біобібліографічних нарисів, присвячених самобутнім творцям вишивки й ученим-народознавцям, окремо подано відгуки на виставки, книжкові видання й статті в періодиці. В «Додатках» вміщено забуті, майже невідомі й малодоступні розвідки з декоративно-прикладної галузі. Книжка призначається шанувальникам народного мистецтва.

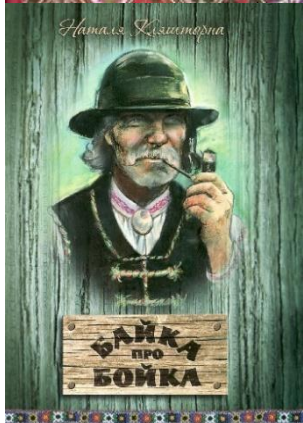
25.

Булгакова-Ситник Л. Подільська народна вишивка (Етнографічний аспект) : монографія / Людмила Булгакова-Ситник. – вид. 2-ге. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2010. – 332 с.

У монографії визначено й охарактеризовано типи подільської вишивки, їхні специфічні ознаки та спільні національні риси у контексті традиційної української вишивки.

26.

Кляшторна Н. Байка про бойка / Наталя Кляшторна. – Київ : Макрос, 2010. – 47 с. : фот.

У виданні вміщено понад тридцять унікальних старовинних світлин та ілюстрацій, які донині не були відомі широкому загалу. Вони розповідають про бойківський одяг та вишиванку.

27.

Кара-Васильєва Т. В Історія української вишивки = History of Ukrainian Embroidery : книга-альбом / Т. Кара-Васильєва. – Київ : Мистецтво, 2008. – 464 с.: іл.

Книга-альбом повно і всебічно висвітлює основні етапи розвитку української вишивки від часів її зародження до сьогодення, розкриває роль і місце цього виду декоративного мистецтва в оформленні одягу, житла, у використанні в храмових інтер'єрах, під час різноманітних свят і народних обрядів.

У виданні широко представлено унікальні зразки вишивок, виконаних за малюнками Тараса Шевченка, Василя Кричевського, Ганни Собачко-Шостак, представників авангарду початку ХХ ст., а також сучасних народних і професійних майстрів.

Багато ілюстроване видання, побудоване на матеріалах музейних колекцій Києва, Львова, Чернігова, Полтави та інших зібрань, розкриває ще одну сторінку культурної спадщини України.

28.

Українська вишивка [Образотворчий матеріал] : альбом / упоряд. Р. Захарчук-Чугай. – Львів : Аверс, 2008. – 72 с. : іл. кольор.

В альбомі подані узори на основі вишивок, їхніх фрагментів з різних куточків України, збережених у США. Праця передана, як дар Україні, доктору мистецтвознавства, професору Раїсі Захарчук-Чугай, яка й упорядкувала та класифікувала вишивки за їхньою територіальною приналежністю. Для дослідників та шанувальників української народної вишивки, а також для широкого кола вишивальниць.

29.

Причепій Є. М. Вишивка Східного Поділля : альбом / Є. М. Причепій, Т. І. Причепій ; кер. проекту: Л. П. Лихач. – Київ : Родовід, 2007. – 344 с.

Альбом є результатом багаторічних польових досліджень авторів у досить вузькому ареалі придністровських сіл Східного Поділля. Ця праця представляє широкому колу дослідників та зацікавлених читачів структуру усталених орнаментів подільської вишивки, які ймовірно повторювалися тут століттями. Автори роблять спробу інтерпретувати ці орнаменти, а також пояснити їхню подібність з орнаментами керамічних виробів доісторичних епох.

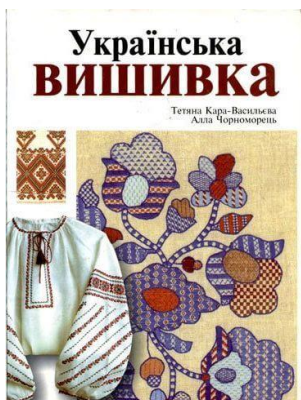
30.

Сусак К. Р. Українське народне вишивання: техніка, методологія, методика = Ukrainian Folk Embroidery : навч. посіб. для студ. ВНЗ / К. Р. Сусак, Н. А. Стеф'юк. – Київ : Наук. світ, 2006. – 281 с.

У книзі вперше подано українське народне вишивання як навчальну дисципліну, сформульовано предмет та завдання, визначено роль і місце її серед фахових дисциплін декоративно-прикладного мистецтва. Відтворені практично, графічно, детально описані теоретично давно забуті шви: ключове шитво, шов ріжкатий, ключка, парована ключка, заіглоно-I, заіглоно-II, верхоплут гуцульський, шов кучерявий, колодки-II, шов кочелистий, штепування, навиване тощо, введення їх в навчальний процес, відтворення ними прадавніх композицій та авторська класифікація швів у своєму підсумку обумовлюють наукову цінність посібника. Посібник пропонується для викладачів, студентів навчальних закладів декоративно-прикладного мистецтва України та в межах Європейського освітнього простору.

31.

Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. Д. Чорноморець. – 2-е вид., стер. – Київ : Либідь, 2005. – 160 с.

Книга знайомить з історією української вишивки від X до XX ст. Розглядаються особливості самобутньої народної вишивки, її локальні характеристики щодо історико-етнографічних регіонів, описуються основні техніки шитва, розкривається символіка рушників та їхнє значення в обрядах і святах. Також висвітлюються особливості монастирського шитва XVI-XVIII ст. та звернення митців авангарду до традиційної вишивки на поч. XX ст.

32.

Шандро М. Гуцульські вишивки : українською, англійською та румунською мовами / Мирослава Шандро; передм. Раїса Захарчук-Чугай. – Клуж-Напока (Румунія): Вид-во «Критеріон» ; Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2005. – 104 с. : іл.

Книга не лише вміщує найкращі взірці гуцульської вишивки, які дуже легко відшивати, а й дає розповіді про них, про авторку книги, мистецтвознавчу трактовку. Зображення вишивок зроблені так, що їх дуже просто відшивати. Вперше вишивальна творчість української діаспори представлена так розкішно з текстами на трьох мовах.

33.

Кисіль Г. Українська вишивка : орнаменти, шрифти, тематичні композиції : [альбом]; Вип. 1. / Григорій Кисіль. – Полтава : Дивосвіт, 2005. – 42 с. : іл.

Автор альбому Григорій Кисіль, викладач Гадяцького училища культури ім. І. П. Котляревського, представляє вишиті хрестиком українські орнаменти, шрифти, тематичні композиції, створені ним особисто.

34.

Давидюк В. Чоловічі та жіночі узори в народному вбранні / Віктор Давидюк. – Луцьк : Ін-т культурної антропології, 2005. – 44 с. : іл.

Орнаментика народного вбрання за давніх часів була своєрідним письмом. По ньому прочитували все про власника одягу – з якого роду, соціальний та сімейний стан. У наш час деякі традиційні узори стали звичайними кольоровими плямами, які використовуються будь-де. Автор брошури, реконструюючи їх значення, на основі знань, отриманих за час багатолітніх спостережень серед простолюду, вказує, як застосовувати старовинні узори за місцем призначення, як повернути їм первісний зміст.

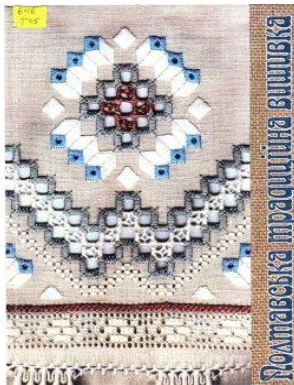
35.

Білан М. С. Український стрій : навч. посіб. / М. С. Білан, Г. Г. Стельмащук. – Львів : Фенікс, 2000. – 325с.

На обширному джерельному і фактологічному матеріалі представлено шлях формування і побутування українського традиційного строю від найдавніших часів до ХХ ст. Розглянуто комплекси строїв усіх етнографічних регіонів України та зв'язок строю із духовним життям народу. Додано короткий словник народної одягової термінології.

36.

Титаренко В. П. Полтавська традиційна вишивка: минуле і сучасне (виховний аспект) / В. П. Титаренко. – Полтава : Верстка, 2000. – 136 с. : іл.

Посібник складається з кількох розділів, містить основні техніки полтавської вишивки, характеристику полтавського типу сорочки, фрагменти старовинних узорів для сорочок та рушників, які зібрані на Полтавщині.

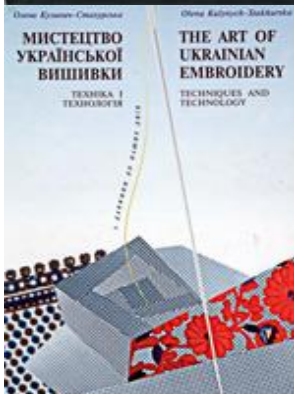
37.

Кот М. Вишивка Дрогобиччини. Традиції і сучасність : [альбом] / Мирослава Кот. – Львів: Ін-т народознав. НАН України, 1999. – 105, [1] с.

Пропонована книжка – це перше мистецтвознавче дослідження вишивки Дрогобиччини як унікального явища в історії мистецтва українського народу, авторка збрала візерунки для вишивки сорочок, рушників, показала їх основу для сучасної творчості народних майстрів-вишивальниць. Для мистецтвознавців, усіх шанувальників традиційної народної культури та широкого кола вишивальниць.

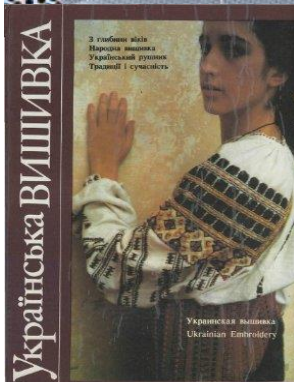
38.

Кулинич-Стахурська О. Мистецтво української вишивки = The Art of Ukrainian Embroidery : техніка і технологія / Олена Кулинич-Стахурська; [худож. оформ. Ф. Лукавий-Васильців]. – Львів : Місіонер, 1996. – 155, [20] с. – (З давнини до наших днів).

Відновлено давно забуті техніки, зокрема городоцький, кучеряві, кручені шви, різні види гладі, схематично показано послідовний процес їхнього виконання.

39.

Українська вишивка : альбом / уклад. Т. Кара-Васильєва. – Київ : Мистецтво, 1993. – 264 с.

Українська вишивка – розкішний альбом, ілюстрований в основному матеріалами музейних колекцій України. Вперше так повно і широко висвітлена історія розвитку української вишивки. У альбомі показані також роль і місце вишивки в оформленні народного одягу і житла. Розрахований як на спеціалістів, так і на широке коло любителів народного мистецтва.

40.

Знаки 155 стародавніх українських вишивок : альбом / упоряд. Т. О. Островська. – Київ : Б-чка журн. «Соняшник», 1992. – 71 с.

Перед вами книжка, яку уклали діти й дорослі, котрі на все життя закохалися в народне мистецтво вишивки. Це – кияни з гуртка «Веретено». Презнімаючи узори зі старих речей, часом зовсім блазеньких, і переносячи їх на свої сорочки, фартушки, рушники, вони хотіли поділитися цим багатством з усіма тими, хто цікавиться народним мистецтвом.

41.

Українське декоративне мистецтво : наоч. посіб. / авт.-упоряд. М. Л. Струнка, фот. Б. О. Міндель [та ін.]. – Київ : Мистецтво, 1991. - Вип. 2. : **Вишивка** . – 11, [29] с. : іл.

Автори випуску знайомлять із художніми особливостями української традиційної вишивки, її орнаментальними мотивами, кольоровими рішеннями та найпоширенішими техніками вишивання українського Полісся – одного з найунікальніших регіонів слов'янського світу. Представлені зразки вишивки, що використовується для художнього оформлення українського костюма та сучасного одягу.

42.

Кара-Васильєва Т В. Полтавська народна вишивка : [монографія] / Т. В. Кара-Васильєва; АН УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – Київ : Наук. думка, 1983. – 133, [2] с. : іл.

У монографії простежується розвиток народної вишивки на прикладі полтавського регіону, де найбільш яскраво проявилися її художні особливості. Аналізуються музейні збірки, мистецтвознавчі, етнографічні джерела, а також наводяться матеріали, зібрані автором в експедиціях. Вишивка розглядається в комплексі з народним одягом, інтер'єром. Для художників, мистецтвознавців, шанувальників народного мистецтва.

43.

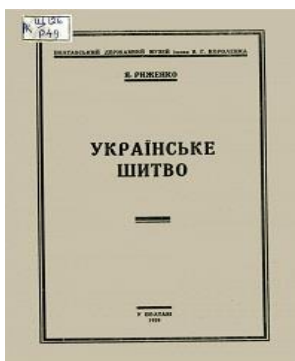
Стечишин С. Мистецькі скарби українських вишивок / Савеля Стечишин. – Виннипег : Союз українок Канади, 1950. – 135 с.

44.

Гриневич Ф. Народні вишивки : [альбом] / [Ф. Гриневич]. – Львів : Русалка, 1930. – 13 с. : рис.

Альбом українських вишивок, замальованих Ф. Гриневичем, який містить схеми вишивання алфавіту.

45.

Риженко Я. Українське шитво / Я. Риженко ; Полтав. держ. музей ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1929. – 28 с.

Збірка зразків українського шитва Полтавського державного музею має велику вагу для науки, за її матеріалами можна вивчати багатогранні процеси народного побуту. Розвиток вишивальної промисловості в Україні потребує добірних, науково перевірених зразків для використання. Ці зразки саме і чептуються із музею.

46.

Пчілка О. Українські узори / Олена Пчілка. – Київ, 1912. – 12 с.

У цьому збірнику подані народні зразки вишивання, зібрані Оленою Пчілкою в різних місцевостях України. Видання розраховане на фахівців і любителів української народної вишивки.

47.

Українские узоры XVIII века : [альбом] / Киевское кустарное общество, Киевский городской музей. – Киев: Лито-типогр. С. В. Кульженко, 1912. – 8 л.

Представлені в альбомі малюнки репрезентують фрагменти орнаментів традиційної української народної вишивки на рушнику Київської губернії та на підризниках (богослужбове облачення священника і архієрея - рід стихаря) XVIII століття з колекцій Київського міського музею (табл. I, II, IV, VII), Київського музею кустарного товариства (III, VIII), колекції Є. С. Рахманової (V, VI).

48.

Українські взори XVIII віку : [альбом] / вид. П. Семенцова, ред. Г. Павловича. – С.-Петербург : Невская хромо-литогр., 1909. – 8 л.

Представлена публікація є невеликою брошурою – збіркою українських народних орнаментів та візерунків. Дані ілюстрації є прикладами вишивки, яку можна використовувати для оздоблення одягу або інших побутових речей, що є традиційним для українців. Зображення візерунків є намальованими, проте вони досить чітко, хоча й у спрощеному вигляді, передають фактуру ниток, аби скласти певне уявлення про техніку вишивання.

49.

Самокиш Н. С. Мотивы украинского орнамента : альбом / ил. Н. С. Самокиша. – Харьков, 1902. – 40 л. ил.

Електронні ресурси

1. Борщівські вишиванки – спадок роду [Електронний ресурс] // МегаОберіг. – Режим доступу: <http://www.megaoberig.com.ua/vyshyvanka-oberig-i-spadok-natsiyi>. – Дата перегляду : 08.05.2023. – Назва з екрана.
2. Бреславська К. З вишиванкою в серці: як відзначають свято українці за кордоном. День вишиванки вже давно святкується і за межами України. Як його відзначають в США, Алжирі, Канаді та інших країнах? [Електронний ресурс] / Ксенія Бреславська // tochka.net. Режим доступу : <https://lady.tochka.net/ua/90986-s-vyshivankoy-v-serdtse-kak-otmechayut-prazdnik-ukra>. – Дата публікації : 20.05.2021. – Назва з екрана.
3. Вишиванка – оберіг своїми руками [Електронний ресурс] // МегаОберіг. – Режим доступу : <https://www.megaoberig.com.ua/vyshyvanka-oberig/>. – Дата перегляду : 08.05.2023. – Назва з екрана.
4. Вишиванка оберіг [Електронний ресурс] // Калина. – Режим доступу : <https://kalyna.store/blog/vishmvanka-oberig>. – Дата перегляду : 08.05.2023. – Назва з екрана.
5. «Дай же, дівчино, хустину, хай я в бою не загину!» Як створити оберіг для військових [Електронний ресурс] \ Т. Когутич. // Мукачево.net. – Режим доступу : <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/98511>. – Дата перегляду : 08.05.2023 . – Назва з екрана.
6. Ліскович М. Вишиванка – особливості вишивки в різних областях України [Електронний ресурс] / Мирослав Ліскович, Олександр Кармелюк. – Режим доступу : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2019483-visivanka-unikalnij-kod-tvogo-krau-infografika.html. – Дата перегляду : 08.05.2023. – Назва з екрана.
7. Мельничук Ю. Обереги і узорі для вишитих сорочок воїнів [Електронний ресурс] / Юрій Мельничук // Prekrasa Studio.– Режим доступу : <https://www.prekrasastudio.com/blog/267-oberehy-i-uzory-dlia-vyshytkh-sorochok-voiviv>. – Дата публікації : 12.03.2022. – Назва з екрана.
8. Запотоцька А. Як відрізнити вишиванки з різних регіонів: інфографіка [Електронний ресурс] / Анна Запотоцька // 24 канал. – Режим доступу : https://24tv.ua/yak-vidrizniti-vishivanki-riznih-regioniv-infografika_n1346822. – Дата публікації : 20.05.2021. – Назва з екрана.
9. Особливості вишивки в різних регіонах України [Електронний ресурс] // Композиції української вишивки : веб-сайт. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/kompoziciieukraienskoievivki/cikavinki/avvvvvvvv>. – Дата звернення : 08.05.2023. – Назва з екрана.
10. Понятишин Н. Вишиванка як унікальний код твого краю. Від Луганська до Львова – особливості вишиванок кожного регіону [Електронний ресурс] / Надія Понятишин// ВСВІТІ : веб-сайт. – Режим доступу : <http://vsviti.com.ua/ukraine/43776>. – Дата публікації : 19.05.2022. – Назва з екрана.

11. Сердюков І. Розповідаємо про регіональні особливості вишивки та показуємо, як виглядають світові зірки у традиційному українському вбранні [Електронний ресурс] / Ілля Сердюков // Chas.News. – Режим доступу : <https://chas.news/current/rozpovidaemo-pro-regionalni-osoblivosti-vishivki-ta-pokazuemo-yak-viglyadayut-svitovi-zirki-u-traditsiinomu-ukrainskomu-vbranni>. – Дата публікації : 19.05.2022. – Назва з екрана.
12. Таємничі коди предків: 12 головних символів української вишивки [Електронний ресурс] / Надія Понятишин // acc-media agency. – Режим доступу : <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/taemnicchi-kodi-predkiv-12-golovnih-simvoliv-ukrayinskoyi-vishivki-17943>. – Дата перегляду : 08.05.2023. – Назва з екрана.

